

1901-1980

887

3887

~~A13/8/82~~

1901

PP 1901-1980

K34/82.

Remarriage of
divorced womanH. M. Mohlabe,
Bethany Mission,
P.O. Box 39,
Trichardtstad,

pp. 78 x f. 33 = 26 pp typed = £2-17-0 8-1-1952.

Tema ya 22.

rec.

Poya bogadi

18/1/52

Temana ya 16) Poya bogadi a ka tšei-
wa gapê.

4075 Poya bogadi ke mosadi yo we a tšog-
tšego monna wa gwe. a boëla a dula
lapeng la mmagwe. Mosadi yo we o bitš-
wa gore ke poya bogadi. O boetše o du-
tši lapeng la mmagwe o bjale ka bana
ba we a ilego a ba šiya. A goma a
buša baratho bjale ka pele. Batswadi
ba gwe le ge ba ka ntšha dikhomo ba
difa mothadiwa a gona taba leina la
gwe le gona fêla ke yêna poya bo-
gadi.

887

K34/82

1902

4076 Poya bo-gadi ke gore mosadi yo a ilego go baya bogadi ke moka a napa a ditsi mo we lapeng la mmagwe. Batswadi ba gwe ba ba ba ntsha di khomo ba di fa mothadiwa. Bjale ka gobane o boetshe ruri gore a te a dule lapeng la mmagwe. Mosadi yo we wa poya bogadi molaš a o mo dumelle gore a dule ka gare ga le-gora, ka baka la gore a ka ruta mete. Ge a na le baratho o ta batwenya, ka baka le we ke moka a ba kwane nae. Ka baka la gore ke yo mogolo ba ta no motiha ba. Fela go šila gona ba ka the ke ba šila. Ka goiale mo we ba khaletšana goba go botana.

4077 Ke nnete khadi goba poya bogadi yo we e thenago khadi e kholo a e dule ka moteng. Ge gona le bo mogadibō wa gwe, ba ka the ke ba kwana nae, ka baka la gore mmatswala wa bona o ta nyaka moredi wa gwe. Ge poya bogadi a na le bana, matswala wa betri o ta nyaka bana ba moredie go feta bana ba barwa bagwe. The the-

K34/82

ngwe le t̄he t̄hengwe o t̄a kwa a re o fa
bana ba ngwana wa gwe. Bjale ka goiale mo
we ke moka le robo le ya t̄ena ka mot̄eng.
Ke mokhwa o we poya bogadi ba ya go ba
e ya ḡela wa ȳona mot̄e.

4078 Poya bogadi o wa ḡelwa wa gwe mot̄e
kante ga le gora la batswadi. Ka lebaka
le we la go mo aḡela wa gwe mot̄e, ba dir̄ela
gore a t̄he ke a khona go buša ka gare
ga mot̄e. Ge a ka t̄wa ka legoreng la
gwe a t̄a a l̄ba, ka morwana ba t̄a tro-
ga ba mm̄ona ph̄ōš̄ō. Goba go lebile bo mo-
gadibō ba gwe. Ba mm̄otš̄a gore e kabe
o t̄oḡē o bōel̄ē mot̄eng wa go. A ka lifi-
wa f̄ela ga a na le madi. Ge a t̄hena ma-
di a lifiwi.

4079 Bjale ka Manku o be a t̄ere ke ma-
lebōgō. Mosadi a ka a ba poya bogadi ka
baka la go t̄hala aowa monna wa gwe
o ile a hwa. Ka moragō ga t̄hella t̄ha
monna wa gwe, ke ge a e ba poya bogadi
ka baka la go t̄hoka yo we a mothōkōm̄ela-
go. Ke baka le we a go ba poya bogadi

887

1904

K34/82

ka lona.

4080 Ba fitha ba mo fa ngwako o mo-
ngwe wa mmagwe. O ile a ta a na le ba-
na ba ba bedi. Mokhekolo o na le maloko,
maloko a bjale ka ditoo, dikoko le mago o
tšwa a futše. Dilo tše we ka moka o be
a e ta a e fa bana ba barwae. Bjale-
yo we morediê a re go fitha dilo tše we
ka moka tša hwa. Maloko a we a be
a fiwa bana ba ~~bered~~ morediê. Bjale be-
tši ba thōma go ba le dipelaêlō. Ka
moragō ga dipelaêlō tša bona, ba lethetša
go tšolêla mmatswala wa bona. Ka
mote^{ng} gwa thōmega lešata. Mmatswala wa
bona a emela moredi wa gwe.

4081 Banna ba ba ba khobakana mo we
Moteng wa ga Mothabê. Bjale betši ba re
rena ga re boniwi ka baka la yo poya
bogadi. Pele ga gore poya bogadi a tšene
ka mo moteng e be re kwana le mmatswa-
-la wa rena. Taba yu bo bedi le bana ba
rena ba khalengwa bjale ka dimpja. Ke
baka le we re lethetšitšego go mo tšolê-

887

1905

K34/82

la. Mmatswala wa bona a re o agella moredi wa gwe le gora. Banna ba mogane-tša. Ke ge ba re go fetsša dithêle ke go ntšha poya bogadi ka moteng.

H082 Manku o ile a ntšhiwa ka moteng a agêlwa wa gwe mote. Dithêle ka moka di ile tša fêla. Mo a ka tena ka moteng a kwa yo mongwe a mo lêbêla ke moka o wa gona a boêla ka moteng wa gwe. Le bona ge ba kaya ka kowa ga o la wa gwe ba kwa e le gore ~~o~~^{we} ba lêbêla ba swanetše go toga. Noga ga e latellwe mo-leteng wa yona. Ke molas wa poya bogadi gore agêlwê wa gwe mote. Taba ya Manku e fedile e ta mo we.

H083 Bo poya bogadi ba bangwe ke ba go thala monna a ya a dula lapeng la mmagwe. Bjale ka baka la go dula mo we lapeng la batswadi, batswadi ba ba bafa mokhonyana dihhomo. Ditaba tšena di atile kudu pakaeno. Khale e be e the gona ka baka la gore bana e be ba o kwa the we batswadi ba bona ba the bolago.

887

K34/82

1906

Pakaeno go soma lerato. Bjale ka moragô ga mo ba totšane ditšhila lerato le la le a fêla. Ke moka go baka thalano. Ba bangwe ba tšhaba le banna, ba bangwe ba ba bo poya bogadi.

4084 Bjale ka Thoko le Lokweng. Thoko ke moredi wa Manyane, o be a tšere ke Lokweng. Bjale o ile a lema le mosadiyo we dilemo tše mnê. Ka tšhelemo tha bothano mosadi a thala. Go thalr ga gwe a ka a tšeyana le monna yo mongwe o ile a dula lapeng la mmagwe. Ba kilo tšeya ke dinyane o ta boêla monneng wa gwe a napa a gana go boêla bogadi.

4085 Monna o bolaya ke tala a na mo a-peedi wa buutwa. Makhonyana a ya ga makholo wa gwe go nyaka mosadi. Bjale mosadi a ya a ganêla. Molato keng o gana go boêla bogadi. Ke temê ke the rô-ba tha go thwa ke teiwa a mpotšâ gore mo ke tha belege ke gore ke nna tšhephoko. Lena mo feng dikhomo tša gwe a yo tšeya yo we e ka tšhe beng tšhephoko, yo we

887

K34/82

1907

a ʔa mmêlêgêlago bana. ʔe e le nna a
ke ʔha boêla.

H086 Mokhonyana a ile a hwetsana dikho-
mo ʔa gwe ka moragô ga mengwaga e
meraro. O ile a tuba ʔhela ya go ya ga
makholo wa gwe a nyaka dikhomo. Bjale
ba mmotša gore moradi wa go a go ʔhala
ka gobane a ʔee ke motho. Moʔhang
a ʔe iwago re ʔa go botša wa ʔa wa ga-
pa dikhomo ʔa go. Ke moka a boêlê
gae a yo dula. Ma felong ga mengwaga
wa bo bedi a boêla, ba ya ba mo feto-
la bjale ka pele. A re le ʔhe ke la ma-
kala mo le bitšwa ka khorong.

H087 Taba e ile ya išwa khorong ka mo-
ragô ga ngwaga wa bobedi. Bjale ba khoro
ba ya ba bolabola bjale ka ba ga makholo
wa gwe. Ba re moradi e sale wa go ka
baka la gore a ʔee ke motho. Ba ile ba
fa batswadi le baka la gore moredi wa
bona a ʔeiwe monna a boêlê ke di-
khomo ʔa we.

887

1908

K34/82

4088 Thoko a re go tšeiwa la bo bedi a ke go nyake, nna ke to fo dula molapeng la mma. Lena batswadi baka nyahelang dikhomo le fê lakweng. O bolabola le batswadi ge ba le gae. Khowa khoro a ka a bolabola. Papagō Thoko ke Theriri o ile a leka ka maata go lwa le moredi wa gwe a mmotša gore a boelē bogadi. O ile a pallwa, ka baka la gore ba ile ba mmotša gore o taba wa bolaya motho wa batho ba makhona ba ta ba go swara. Ke moka papago ngwana o šitile ke moredi wa gwe, a ntsha mathō a molebella. A šala a e lwa tela ya go hwetsana dikhomo tša go fa mathadiwa.

4089 Theriri a isa dikhomo khorong pele ga lebaka le we khoro ya go ba e mo file. Ke šitile ke ngwana ke lekile go lwa naē bjang le bjang ke palešwe. Bja le ke bone gore ge nka fo tšwela pele le go tiya nkaba ka bolaya makhwa ba ta ba ntswara. Bja le ke lekile ka maata go tšama ke kolota, ke e hwetsane thoto ya motho.

887

K34/82

1909

diwa ke yōna ~~na~~ e. Ba khoro ba ile ba mmotsā gore o boē ka tšatši la gore, re tše re kwé gore mokhonyana o dumelana le gore ke ōna monyalo wa gwe.

4090 Ka lona letšatši lela ba ile baya ba gathana le mothadiwa. Bjale khoro ya re go mothadiwa dikhomo tša go šedi. Makholo wa go o re o lekile ka maata golwa le moredi wa gwe gore a boē, bjale o mo ritile. Ke moka ke ōna monyalo wa go o. Mokhonyana o ile a dumela. Monyalo wa gwe e be e le dikhomo tše ntabe le masome a mabedi a dipudi le dipudi tše thano. Ba khoro ba gafela mothadiwa dilo tša gwe.

4091 Mothadiwa o ile a tswalla khoro ka khomo. Ka khomo e we ke lebugile ba khoro, ka gobane dikhomo tša ka e be nku the dibōnē ka pela. Ke moka molato wa bona wa fēla o e tša mo we. Thoko ke moka ke poya bogadi. Ke moka a napa a dutši lapeng la mmagwe. A ka a tšeiwa. O napile a gana le go tšei-

887

K34/82

1910

wa a nyaka fêla go dula lapeng la mma-
gwe.

4092 Thoko o ile a gêlwa wa gwe mōte ka baka
la the thiko tha ge papagwe a e lwa le mma-
gwe. Monna le mosadi ba no khavame-
tšana ka tšatši le lengwe. Bjale ka tša-
tši le lengwê a thōma go lwa le mosadi.
Thoko o ile a thikiša mmagwe ba go-
batša mokhalabje. Monna a ka a nyaka
go tša a tha balabola le poya bogadi e
we, o ile a napa a mo ntšha ka mo-
teng. Ke moka molato wa fêla o e ta
mo we. Mosadi ke poya bogadi a dule ka
gare ga mōte.

4093 Mosadi ke poya bogadi ge a ile a
napa a gana go tšeiwa la bobedi. Le-
ntšū le la poya bogadi ke moka le mo
mamaretšē. Basadi ba bangwe ba nyaka
kudu gaba khomo kata o e khorōšē.
Mo la batswadi ba ntšhago dikhomo ba
fa mothadiwa, a tha nyaka go ba a
tha tšeiwa la bobedi. O nyaka go e pu-
ša. Monna a ka fo dula naê, e tšheng
gore a monyale. Poya bogadi ke mosa-

887

K34/82

1911

di wa go tše nyake go nyadiwa la bobedi:

Temana ya 2(b). Pere ya magadi a mabedi.

4094 Pere ya magadi a mabedi, ke gore mosadi yo we o bitšwa ka mokhwa o we, ka baka la gore o be a tšerwe bjale o thadile o tšeyana le yo mongwe. Le gato la pele ke la go ba poya bogadi. Bjale ge a ka nyadiwa la bobedi o bitšwa gore ke pere ya magadi a mabedi. Batswadi ba ntšha dikhomo ba a mothadiwa ke moka ka moragô a tšeyana le yo mongwe monna. Ke pere ka gobane o thadile yo la a tšeya ke yo mongwe. Pere ke gore pokolo ya mathaka. Pokolo ya mathaka ke gore e namêla ke e ngwe le e ngwe.

4095 Monna yo mongwe le yo mongwe yo we a nyakago go mo tšeya, a ka mo tšeya mo a kwana naê. O swanetše go monyala bjale ka ge e thale kharebe. Go fapane fêla ka mankhakhati, le me-

lawana e mengwe ya dihharebe. Melawana e bjale ka ya go bolabodisana le mothepa, go mokhurupulla kobô. le go nweša. Dilo tša di-kamogêlô tša dihhomo o wa dintšha le tšhalete ya mabotšo a batswadi le ya melomo ya batswadi ba mosadi.

4096 Ga gona twantšho ya mo monna a nyaka go tšeya mosadi yo a go ba a na le monna. Taba kholo ba gana fêla ge e le yo a fedilego teng. Ke gore mosadi yo a tšha belegego, e le gore pele o be a bê-lêga. Mo we batswadi ba monna ba tšha leka ka maata go mo ganetsša, ba ka no šitwa fêla ge yêna mong a mo hlofetše.

4097 Mosadi a boifisê ka baka la gore o boetše bongwaneng ka baka la gore batswadi ba file mothadiwa dihhomo tšha gwe. Mosadi yo we ke mosadi bjale ka ge a tšugile a le lapeng la gwe. Ka baka le we medivô ya lapa a tšha rutiva, o wa e teba. Monna yo we a mo tšeyago, o re go fitha bogadi a napa a aga lapa la gwe. Ka lapeng la matswala wa gwe o diyo a-

peya fêla ka go tšôa mohlwa. Bjale ka ge e le molaô wa gore ngwetš'i yo mongwe le yo mongwe o swanetsê go thôma ka go apeya lapeng la mmatswala wa gwe pele a khonê a fiwa dipitš'a tš'a gwe. Bjale le yêna Pere ya magadi a mabedi o wa thôma a dira ka mohlwa o we.

4098 Pere ya magadi a mabedi e ka ba yo mogolo go monna ya we wa bobedi. Bogolo bja mosadi ke mosadi yo o ka mmekago pele. Kudu o ba yo mogolo ge a ile a tšeya ke khopê. Bjale monna yo we ge a ka goma a tšeya yo mongwe mosadi ya ba mosadi yo we wa bobedi a še ngwana wa malome wa gwe, o ta ba yo monyana ga yo la pere. Pere e ka ba e nyana ge monna a ile a tšeya mosadi wa bobedi ka dikhomo tš'a khatšedi.

4099 Dikhomo tš'e di dirago gore mosadi e be yo mogolo, ke dikhomo tš'a go tšwa khatšedi ya monna. Dikhomo tš'a go fiwa ke pupago tš'a maata a gwe, a difete tš'a khatšedi. go bjale ka dikhomo tš'a maata a mong monna le tšôna ke tš'e dinyana. de-

baka ke gore lapa le we a le na khadi. Bjale le la la go tšeiwa ka dikhomo tša go tšwa ga khaitšedi le na le khadi. Khadi ke yōna e bolabolago le badimi. Ke mokhwa o we mosadi wa go tšeiwa ka dikhomo tša khaitšedi e lego yo mogolo. Bjale pere ge e ka tšeiwa ka dikhomo tša go tšwa khaitšedi ya monna ke yēna yo mogolo.

#100 Mosadi ge a ka ya bogadi bja bobedi a na le bana, bana ba we ba ka the ke ba ba ba ja lefa. Kudu bana ba dula le makholo wa bona. Wa bona ba yo dula le mma-go bona, a ta hwetšana e le gore o nyetšē le bana ba we. Ge a ile a nyala le bana gōna ngwana wa pele e ta ba mo ja lefa ka baka ka gore ke bana ba gwe.

#101 le sato lona le ta ba gona mabapi le bana ba we a tšwago nabo bogadi bja pele. Bana ba we ba bitšwa gore theoto. Ke gore ba tšwa ba rwelwe ka thōna. Le ēpana le we le ka fo ba gona la gore ngwana wa go tšwa a rwelwe

ka tšeroto le kile la mmōna hae. Ngwana
a ba mmone ka telo. Papago bona o tša
nyaka kudu bana ba e lego bu madi a gwe.
Ge nhe ke ngaka o tša ruta bona bongaka.

H102 Lefa le le golo ke la bongaka. Ge
e le mabapi le lefa la diruiwa ke lefa
le lefalago. Bjale bongaka go falla ga
bjōna ke go ya ka libiteng. Bjale ka
baka la go fiwa mpho e we ya bongaka,
batho ka moka ba tša teba gore mong
ngwana wa moku ke yo. Bala a tšwago
na bo bogadi bja bobedi ba tša fêla ba
re ba la. ke diphaga tše a tšwago a rwe-
le.

H103 Moradi a ka ya bogadi bja bobedi
a na le bana ba bathankana le banenya-
na. Le ge molaô o mo dumeletše gore e
be moja lefa ka baka la bogolo bja mma-
gwe, o tša ba yēna fêla ka molaô. Batho
ba leloko le we o swanetše go ba le poi-
fo. Go bjale ka ngwana wa mosetsana, a
ka tšeke a nupa a ba khadi ya makho-
nthe. Ka baka la dikhomo tša go monyala

887

K34/82

1916

ba ka fo pepetetsä gore ke khadi. Badimu
 ba ka the ke ba kwana le môya wa gwe, ka
 gobane mothušo wa go mothušä ke wale-
 loko la bo monna yo la a go mmêlêga. Le
 batho le bona ba ka theke ba mo kwisışa
 ka gobane a še madi a leloko la gabo.

H104 Monna yo a nyalago poya bogadi gore e
 be pere ya magadi a mabedi. O swanetše
 go nyala bjale ka ge nke o nyala kharebe.
 Ka baka la gore ke mosadi o nyala o du-
 tši naê. Bjale ka baka le we melaô e
 mengwe e robegile. Melaô e bjale ka pudi
 ya letsoku, pudi ya lephoko, pudi ya mo-
 khoko le pudi ya go moimula. Dilo tšewe
 di dirima ge e thale kharebe. Monna leyê-
 na ma a e ya legogong la gwe a ntšhe thelo.

H105 Dihomo tša go nyala poya bogadi
 a dilekane le dihomo tša go nyala khare-
 be. Tša go nyala poya bogadi e swanetše
 go ba dihomo tše ~~o~~ dintši, ka baka
 la gore ge ba e fa mothadiwa di ba
 šallê. Mothomong e ba tše dintši ka

887

K34/82

1917

baka la go nyala le bana. Difeta dikhomo
tša go nyala kharebe ka lona le baka lewe.

4106 Mokhonyana yo a nyetsogo ka maata o
thomphiwa kudu go fitiša ba-khonyana ka
moka. Go nyala ka maata go fitiša mokho-
nyana wa pele, a se go rata ga mokhonya-
na, a owa ke baka la go phophela ga
bo makholo wa gwe. Ka gobane ba ta
mmotša gore thoto ya yola mokhonyana
ke e utši. Ke baka le we o bōnago mo-
khonyana wa go nyala poya bogadi a nyala
go fitiša mokhonyana wa pele. A nyake
go fenyiwa. Makholo ge a re o nyaka tša
gore o swanetshe go utšha, ka gobane o
wa bōna ka mathō gore a nyale khomo ya
le phatša, o nyala khomo ya go tswala.

4107 Bjale ka Mpolobotse Thekhobêla le
Maphurane. Maphurane mmagwe e be
e le Mabêlê. Papagwe e le Ngwabotoka.
Bjale Thekhobêla a tšeya Maphurane mo-
redi wa Ngwabotoka. O ile a nyala
mosadi ka lesame la dikhomo le dipudi

887

K34/82 1918

tše utabe. Ke moka ba mmekêla mosadi wa gwe.

H108 Maphurane o ile a thala monna ka baka la tšheroba. O be a dutšii le monna wa gwe dilemo tše pedi. Mosadi o be a thana le ngwana ka o thii wa mosetsana. Leina la ngwana yo we e be bave ke Makhomo. O ile a thōma ka go ba poya bogadi, ke gore a dula lapeng la mmagwe. Ka morago batwadi ba ntšha dikhomo ba fa Thekhobêla. Mothadiwa o hwetšane dikhomo tše we ka morago ga mengwaga e methano.

H109 Maphurane o ile a thala ngwana wa gwe e the ~~the~~ lekhata. Bjale mothadiwa a nyaka gore ba ga makholo wa gwe ba mo fê dikhomo ka gobane ngwana wa bona a tha ba apeela. Batwadi ba noadi bave mosadi e thale wa go ka baka la gore a tšeiwi ke motho. Monna a iša taba khorong ya ga Mothabe. Ba ya ba bolabola bjale ka makholo wa gwe. Ke ge taba e feta e išwa Makhutšwi. Makhutšwi le gōna ba fo bolabola bjale ka ba ga Mothabe.

887

1919

K34/82

H110 Mpolobotšie a isa taba Molopeng. Ka lebaka le we Komosasa e be e thale Nthapeling. Ke gore o be a re ~~re~~ nthapeling ke tha ta ka ba ka fitha ke moka go thinye gile. Bjule Nthapeling a re go batswadi ba mosudi, yo mopedi wa lena a e a lèle ngwana yo mengwaga e methano, ka morago ga mo we le mo fê ngwana wa gwe ga mmogô le dikhomo. Mothadiwa a ya a dula mengwaga e we. Ka morago ga yona ba fa mothadiwa dikhomo ga mmogô le ngwana wa gwe. Ke moka molato wa fêla o e ta mo we. Mosudi a ba poya bogadi.

H111 Mosudi a ba pere ya magadi a mabedi. Ka morago ga mo mosadi batswadi ba gwe ba ntshitsê dikhomo ba file mothadiwa, ba botša mopedi wa bona gore a re nyake go bona monna yo mongwe mo. Monna yo we re ka mmōnago, a be a nyaka go go nyala. Mosadi o be a ka the ke a dira the ripele ka gobane e be e thale yo monyana. Fêla o ile a dira ka mokhwa o we batswadi ba gwe ba mmu-tšitšego ka ôna. Ba dula ba lebeletšê gore mothomong ba ta bona monna yo

887

K34/82

1920

a nekelago mo we ga moredi wa bona.

H112 Maphurane a lofiwa la bo bedi ke Nkope Morema. O ile a sitwa go dula ka nte le monna ka gobane e be e thale yo monyana. Banna ba nagaje ba ile ba leka ka maata go mo loša a gana. Ke ge go fitša monna yo we Nkope a e tša a kwana naê. O ile a kwana naê ka baka la gore o dula kholo. Monna yo we ga gabô ke matoumeng, ke baka le we a ilego a dumêla ka lona.

H113 Monyalo wa Nkope o ile wa fitša wa mokhonyana wa pele. O ile a tšhaba le mosadi. Ka moragô a romêla motho wa go tšibisa batswadi gore ba nyakelle mono. O ile a moroma ka ponto. Morumiwa a fitša a re ke rumile ke ba ga Morema ba re le nyakelle mono. Batswadi ba amogêla ponto e la, ba mmotšha gore thepela o mmotšhe mosadi yo we ke mosadi wa batho. Bjale ka goivale mo we monna yo a go ba a mo tšere o mo nyetšhe ka di-khomo tšhe dintšhi. Ge a ka khona di-

887

K34/82

1921

khomo tšā motho yo a go ba a mo tšere gōna go lukile. O mmotšē a tē a nyale.

H114 Monyalo wa Nkope. O ile a roma batho ba goya gonyala. Bakhonyana ba go ya go nyala mosadi wa pere ba ya bosele. Ke gore ba fo beelana letšatši le ba ga makholo wa bona. Ba ba botšā gore ka tšatši la gore ke re wa ba we re a tē. Le bona ba bōna the baka tša go tšama ba botšā ba gabō. Mokhojana yo moswa o ile a utšha lesame la dikhomo le dikhomo tšē tharo le dipudi tšē mabala-a-
 nkokotwana dinaga le diponto tšē tšano. Ke moka Nkope a feta le mosadi.

H115 Maphurane a ka a ba go mogolo, o ile a ba yo monyalo^{ng} ka baka la gobane o hwetšane mosadi yo mongwe. Bogolo bja mosadi ke bja yo a ntšhitšeng monna thakenng. Ka goriale mo we o ile a hwetšana mosadi yo a ntšhitšego Nkope thakenng. Maphurane o bitsiwa mosadi wa pere ya magadi a mabedi. Le gatong la poya bo-

887

K34/82

1922

gadi o fitile.

4116 Mofola o ile a thala ke Madintši ngwana Pōpēla. Lebaka la thalo ya mosadi. Mosadi o ile a ima a thale ga gabō, a ba a bēlēga ngwana ba re ke Modupi. Mosadi wa goima a thale ga gabo o wa bikišwa ke bakhholo. Bjale ba ile ba dira bjale. Mosadi a ya a fapana le monna wa gwe ka baka la malaš. O ile a gana gore monna a ē malaong a gwe ka baka la go tšhaba go go batsā ngwana. Monna o be a nyaka go ya ka swele, a nyaka go bolaya ngwana.

4117 The thave tha moši ke go tōgēla. ~~Mand~~ Madintši ke ge a boēla a ya dula lapeng la mmagwe. Ke moka o thadile ka goriale mo we. Madintši a ba poya bogadi. Ba ile ba leka golwa naē gore a boēlē bogadi, a napa a gana. O ile a lēla ngwana yola wa gwe a dutši lapeng la mmagwe, go fithēla a gola.

887

K34/82

1923

H118 Mothadiwa a nyaka dikhomo tša gwe. Ba ga makholo ke nyaka dikhomo tša ka bjale ka ge nguana wa lena a buile a peya le dikhomo. Dikhomo tša ka a diboé a khone a šala a peya mo. Ba ga makholo wa gwe ba re o nyaka dikhomo o bōna a tšeya ke mang. Ka goviale mo we ke gore mosadi e sale wa go. Moka e be go-na le yo a mo tšeyago gōna e be re ta go tibiša gore ta o gapé dikhomo. Monna o ile a khotella mo we ba ga makholo wa gwe ba bolabolago. O ile a khotella ka baka la gore o bōna gore dikhomo ka šakeng a digōna.

H119 Madintši a tšhaba le Madome Moeng. Madintši e be e le poya bogadi bjale khono lentšū la poya bogadi ke hwi-le ke pere ya magadi a mabedi. Ba ga Pōpēla ba ile ba lokolla Moeng gore a nyale mosadi. Ke moka a fitha a di tšhēla. O ile a nyala go fitiša mokhonyana wa pele. Pere ya magadi a mabedi e nyadiwa go fitiša kharebe.

887

K34/82

1924

H120 Moeng o ile a nyala ka 15 ya dikhomo, 10 ya dipudi le £8:0:0. O ile a ntšha dikhomo tše ka baka la go phōphêla. O ile a re go ntšha dikhomo tše ~~le~~ lesome, a re ke moka moragō a ke na ma boêlō. Batswadi ba mosadi ba mmotšā gore gona ga go le bjale mosadi o ka tše ke wa mokhona, O ta mo gafa a boêla monteng wa gwe. Monna yo we wa ga Mašumu gapê o be a re nyaletšē. Mmata theromo o thinya tša ga gwe. Monna ke ge a tala ke pelo e mo tala ka gore mokhonyana wa pelo o be a nyetšē. Ke moka a goma a ntšha dikhomo tše tšano. Dipudi le diponto di tšene ka melawana lawana e mengwe.

H121 Ba ga Mašumu ba ile ba tša ba gapa lesome la dikhomo le khomo tše pedi. Dipudi ba gapa dipudi tše ntabe di na go le diponto tše nnê. Ke gore ka moragō ga mo mokhonyana yo moswa a nyetšē ba tšibiša mothadiwa gore a e khopolêlê. Ke ge a e ya a boya a gapa dikhomo tše tšā ka gōdimu. Ke moka molato wa

887

K34/82

1925

dikhomo wa fêla o e t̄a mo we.

H122 Ba ga Mašumu ba nyaka ngwana wa bona. Bjale ba ga makholo wa gwe ba re ngwana a še wa go, ka baka la gore o t̄ugile a imile mono. Bjale ka ge moradi a go t̄hadile ka baka la gore o be o nyaka go bolaya ngwana ore ngwana a ba belegele. Mašumu a re ngwana ke waka, ka baka la gore o bile gona matsogong a ka. Bjale makholo wa gwe a gana. Ke moka ba t̄ogêlana ba fapane.

H123 Mašumu a iša taba khorong ya ga Moṭhabe. Ba khoro ba ile ba êma le mokhonyana wa moṭhadiwa. Moṭhadiwa ngwana ke wa gwe ka baka la gore lema e be e t̄hale la Mašumu. Khane moredi wa lena o imile ka moragô ga mo mokhonyana yo morwa a šetše a nyetše. Ba re aawa, o imile a t̄ha forane le yêna Mašumu. Mašumu o swanetše go hwetšana ngwana, Ba ile ba dumêla gore ngwana a boê le Mašumu.

887

K34/82

1926

4124 Mašumu a re motho a ke a e ba le mphopho. Ka goiale mo we ke ba lokolla gore ba mphê dikhomo tše pedi ba fete le ngwana yo we. O bolabola lentšiu le we a thale kowa khorong. Ba ga Pôpêla ba bega ba ga Moeng. Ba ga Moeng ba re motho ga swane le khomo, khamo o ka the ke wa e roma, motho o ka moroma. Ba utšha dikhomo tše pedi ba nyala ngwana. Madintšhi a ka a ba mo ja lefa ka baka la gore o ile a hwetšana basadi ba a ba tšerego pele ba le gôna.

Temana ya 2: Mosadi wa go thala o fêla a tšhaba le monna.

4125 Mosadi ~~ke~~ ka metha ge a thala o fêla a tšhaba le monna yo we a nyakago go mo tšeya. Malala mabe a mosadi ke go furiwa ke monna ya mongwe a kwana naê mabapi le go tšeyana. Gôna mosadi o ba le malala mabe. Le gôna mo a yo thôma go tšhaba o swanetše go ba a kwane le monna yo we a mo tšhabi-

šago. Ka nte le gore a kwanê naê, mosadi a ka theke a tšhabêla ga mosogana yo la a kwanego naê, ka baka la gore goba o thaugile a di tebe.

H126 Monna o botšā mosadi gore a re thomê, ke moka ba dumelana ba khona ba tšhaba. Monna le yêna a ka theke a fore o tšhabišā mosadi pele ga gore ba kwane. Ba swanetšē go kwana ba fane ma baka. Bjale mosadi ge a tšhaba mo we bogadi bja gwe, o baka mo we a kwanego le monna go gathana gōna. Bjale ke moka ba napa ba bolayana ga.

H127 Mosadi o swanetšē go thokômêla leloko la monna yo we a tšhabago naê. A swanêla go tšhaba le monna yo we e nego leloko la monna yo la a mothalago. Motswala wa bo mothadiwa. O swanetšē go tšhaba le motho fêla. Ke gōna monna yo we a tšhabago naê, o swanetšē go bōna gore o na le dikhomō tšē we a ta pakišāgo a monyala ka tšōna. A swanêla go fo tšhaba le mpja e e thokago le thelo. Ka go-

887

K34/82

1928

bane batswadi ba ka fo ba ba tswinyiwa
ke mothadiwa wena o dutši o re o tšē-
yane le motho.

H128 Basadi ba bangwe ba gōna ba di-
tšela. Basadi ba we monna e re go go
kwana naē ka malaō ke moka yēna a
fo tšhabēla ga monna yowe. A re o i-
tšē o nyaka go utšeya. Bjale basadi ba
mohuta o we ke ditaēla. Monna ge a
mmōna a tšitšitšē kowa ga gabo, bjale
ka ge a mo tšeba, o swanetšē go mmi-
tšā ba yo ba ka ba bedi. Ka moragō
o swanetšē go moyaka gore a boēlē bo-
gadi bja gwe. Ke gore monna a nyake
go mo tšeya o fo nyaka bonkana fēla.

H129 Basadi ba go fo tšhabēla ga monna
ba tšhe šu ba kwana le monna. Ke bona
ba we ba fēlago ba e ya ba rakiwa
ke banna. Ka gobane monna o tšano
bōna a tšwella, bjale monna o wa tšie-
lega. Ka moragō o swanetšē go moyaka
ke moka a boēlē bogadi bja gwe. Basa-
di ba mohuta o we ke menōta ke gore

887

K34/82

1929

dimpja.

H130 Maboi Moredi wa gwe Khasa. Mmago Khasa ke Mapule. Khuitšedi ya Khasa ke Mafora. Bjale Khasa o ile a kwatamišwa letulo ke mmagwe ga Masete. Papago Khasa ke ge a šetše a hwile. Bjale o ile a mokwatamiša ka baka la tala. Masete a ntšha khomo a fa Mapule ka baka la yo we moredi wa gwe. Moredi wa gwe e be e thale yo monyana. Bjale a re mo a gola a no bona ba mo šupa gore monna wa go ke yo no la. Bjale ka ge e le molaô wa bagotogolo.

H131 Ke moka Khasa ke moradi wa Masete. Masete o ile a bolotša moradi a ba a mo aloša. Ka moragô ga mo we ke moka a napa a nyala. Moradi ke wa Masete a e thale mothabo. Mosešana le yêna a dumêla gore o taya a peya khorong ya ga Masete. Batswadi ba ja thoto ya ga Masete ka baka la moredi wa bona.

4132 Khasa a fetoga mpja ya tshadi.
 Mpja ya tshadi e tšama e nyaka dikhotho.
 Mosegare le bošego go fo ya go tswana. Mo
 we e le go gōna o ta kwa ka mokhoši
 wa dimpja. Bjale Khasa a ba ~~kha~~ mo-
 khwa o we ya ba mma banna ba go
 tšala. O ile a bōna monna yo we ba
 mo šupilego a tša mo nyake. Bjale a
 thōma go tšhuba a tšhubēla ga Mailula.
 Ke ge e tšale kharebe. Bjale Mailula
 a mo tšā mo we go batswadi ka noši.
 A re ke ga thane naē tšeng a re oya
 le lešako, ka baka la gore ke ya mo tšaba
 ke ge ke mo gumisa. Ba ile ba re re le-
 bugile. Ke moka monna a goma a boēla
 gae.

4133 Batswadi ba šala ba tše-kiša mo-
 redi wa bona. Bjale mmedi wa bona a re
 monna yo we le ntšhupago yēna a ke monya-
 ke. Ba re bjale o nyaka mang. A re monna
 yo la a go ntšā mo ke yēna yo we ke mo
 nyakago. ^{le} a kwana le yēna. O ile a
 dum-ēla gore re a kwana. Bjale o dire-
 tšeng ge a go buišā lena le kwana.
 A re o itšē a nyake go ntšhabišā o

887

K34/82

1931

nyaka go nyala ke dutši mo lapeng la
mma. ~~Ge~~ re ile ra mmutsiša o ~~ta~~
dumêla. A re o ~~ta~~ dumêla.

H137 Ba ile ba roma motho a ya
ga Mailula. Ba re go morumiwa thepe-
la o botsša Mailula gore mono re šita-
na le ngwana, o gana go ya monneng wa
gwe ka baka la gore o kwana naê. Mo-
rumiwa o ile a ya a ba botsša mantšu
a ba mo rumilego ka ôna. Bjale Mailu-
la a ya a re ngwana yo we o wa gafa
na ukišu ke bolabôlê naê. Mo-rumiwa
a gona a ya a botsša batswadi ba mosadi
gore monna o re ngwana wa lena o bola
maaka. Bjale ba ga fêla mosadi; mosadi a
re o diyo thanoga. Bjale boêla monne-
ng wa gôê.

H135 Khasa o llê mo lohella ke moka o ba-
ka letšê. Mo-la batswadi ba mo šupi-
lego a tha nyaka goya. Ka baka
le we mothepa o wa thepapatša. Ka
baka la mekhwa ya mothepa, batswa-
di ba dira gore a bikišwe a e bo-

887

K34/82

1932

gadi. Ba ile ba dira ka mokhuwa
o we, ba moisa bogadi bja gwe ka
the khame.

H136 Khasa a ka a ya a dula bo-
gadi bja gwe. O ile a dula ma-
tsatsi a go lekana beke. Bo makhate
ba re go toga le yena a toga. A ba
ka ba mo sala morago, ba ile ba go-
pola gore o tihaba le-boto. Mapule a
bona moredi wa gwe a e ta lebaka la
ka mabanyana. Bjale a thoma go ma-
kala. A butsiša moredi wa gwe gore o
dira bjang. A re felo kowa a he go
nyake. A leka ka maata go gapeletsa
moredi wa gwe gore a boele bogadi.
A napa a gana.

H137 Mokhonyana kowa a gopola gore mo-
sadi o tihabile le-boto. Ka moswana a
kwa gore mosadi o lapeng la mmagwe.
A fo gopola gore mothomong ke mola
wa the ga gabo. Mosadi ge a tihabi-
le le-boto o fetša matsatsi a mararo
goba a manen ka letsatsi la bothano
ke moka a boya a rwele phafana

887

K34/82 1933

ya bjala.

H138 Masete a bōna beke tšē pedi di fēla. A re mothomong o ile o wa babja. Ke moka a topa lepara a lata mosadi. A hwetsāna gore mosadi ga babji. A filha a re ke latile mosadi wa ka, ke bōna ke tša mmone, ke re mothomong a ka ba a babja. Makholo wa gwe a re mosadi wa go šo. Bjale a ke kwane naē ka dipolabolo, ka gobane ke itšē a boē bogadi o wa gana. Monna a re a riē gae. O ile a mo fetola ka gore tšepela, nna a kee felo. Mokhonyana a togēla mosadi lape-
ng la mmagwe.

H139 Mapulē a bitša ba bogadi bja gwe gore ba tše ba o kwe gore ngwana o reng a tša nyake go dula bogadi. Ba ile ba khobakana ka mokhwa wa moredi wa bona. Bjale ba ile ge ba mo tše kiša. A re monna a ba šupi, ka goiale mo we nna a ke mo nyake. Bjale yo o mo nyakago ke mang. A re ke nyaka Masome. Le kwane gore le tša

887

K34/82

1934

tšeyana. A dumêla.

H140 Ba ile ba roma motho a ya go mmitšā. Morumiwa a ya a mmitšā. Masome a ka a gana goya o ile a ta le morumiwa. Ba re go fitha morumiwa a re motho yo la šo. Ke moka ba mmitšā, ba re o bitšā ke rena mabapi le ngwana yo wa rena. O gana go dula bogadi bja gwe ka baka la go. Ke nnete le kwane go tšeyana. Masome a re go utswa ga go ile, nna ke lehodu fêla. Baken-g tha tšeanō thona a ke the tebe.

H141 Khasa a šala nyanyaneng. Ka moragô ga mo monna a tšwile mosadi, bjale o wa mo kwa monna yo la wa go, bjale wena o reng ka taba e. A re mo furiwa a na maano, a ka ka ka teba gore o ta nthanogêla. Ba go šupa gore ke wena thetšêla. Bjale o reng mabapi le go boêla bogadi bjago. A re ke a boêla. Ke mo-

887

K34/82

1935

ka gwa fêla go e ta mo we.

H142 Mapule a dirile bjala ba go isa go mokhonyana go rapêla bošae di bja moredi wa gwe. A ile mo a dirile bja la bjo we a rêta ba-rwadi ba go rwa-la bjala. Ba ile ba napa ba e ya le Khasa. Mefulukwane ya lla e tšwa ka khoro e libile moteng wa ga Masete. Barwadi ba bjala ba bikiša Khasa la bo bedi. Ba ile ba fitha naê mo we bogadi. Ba ga Masete ba thakanetsa barwadi.

H143 Ba ile ba ba beya ka ngwa-kong o la ba beilego magapa ka ga ôna. Bjale ge ba le ka mo we, ba bitša thebaka tha bona. Ba mmotša gore ba ga makholo wa lena ba tšitšê mosadi wa lena ka bjala bjo. Ke moka thebaka thaya tha ba botša lentšu le we. Ba ile ba re ba nyaka go kwa gore molato keng. Bjale ba bangwe ba re togelang bjale ka ge le bona ba tha bolabola thelo. Ke moka ba

887

K34/82

1936

napa ba homola.

4144 Masete o ile a thabêla ba ga mahholo wa gwe pudi. Ba ile ba thwa ba e nwa bjale bjo we mokhonyana wa bona a thabile a the-na letaba. Ka morwano bja re gore mokhonyana a thabêla ba ga mahholo wa gwe pudi. Ke moka molato wa moradi wa fela o eta mo we. Molato o ile wa fela ka the-pipi-mpi. Ba-rwadi ba magapa ba boêla gae, ba fitha bare mokhonyana o tša re thabêla. Ba tšo re bolaeêla pudi. Bjale batswadi ba moradi ba leboga, ba gopola gore ngwana wa bona o ya go dula bogadi.

4145 Khasa o ile a dula bogadi dilemô tše pedi. Dikhomo go thabana tša šaka ka lethii. Monna yo mongwe wa ga Masete, a khetha Khasa go modira mošabo. Ka morago ga bošabo bjo we ke moka monna a napa a tšeya ka mma thōna. Ke gore a napa a tšeya moradi. O be a šetše a na lengwana, yo we leina la gwe e be ba re ke Mamokwale. E be

887

K34/82

1937

e le ngwana wa mosetwana.

H146 Mafora o ile a nyaka go e polaya ka ba la taba ya khaitšedi ya gwe. O ile a bolabola ka gore taba ya mokuta o e ya thodiya, e nyaka gore e šale e divêga motho a the gôna. Lentšu le we la gwe a laka la šala ke motho moragô. Ka moragô a tena ka ngwaho a tšeya thapo a e fakêla ka lehwafeng. Ke moka a tšeya patši a para. A tšwa ka ngwakhong, ke moka a fologêla ka nokeng.

H147 Mapule a remoga mokolo, a tena ka ntany a leya leya a hwetšana gore thapo ga e gôna. A phakiša go tšwela kante, a re go banna motho yo la a tšwago ka montong o tšere thapo. Ba phakiša go gopola lentšu lela la gwe. Ba kitimêla ka mola a so-beletšego. Ba bona mo-thare o šiki-nyega. Ba ile ba kitimêla gona, ba hwetšana e le yêna. Ba phakiša go ripa thapo a wa fathe. O ile a tšeya lebaka a the idibetše.

K34/82

4148 Dipolabolo tša gwe ka moragô ga mo
 a idibulugile. Molato keng o nyaka go tše
 polaya. A re bothola bjo we bo dirilego ke
 ngwana wa mma ga gona mosadi le ka o
 thii a ka tlogago a bo dirile. Bjale ka
 goriale mo we a ke nyake go bo bōna ka
 mathō a ka. Ba re go yēna o tšeke wa
 e polaya ka bakeng tša gwe. Batha ka moka
 ba mmōna gore ke tše thola ga mmōgō le
 yēna monna yo we a mo tšeyago. Ba boē-
 la naē ka gae. Monna o ile a fetša beke
 tše pedi a tša khone le go metša buu-
 swa a phela ka motēpa fēla.

4149 Thalōo ya bothola bjo we bo dirilego ke
 Khasa. Ke gore monna yo we a mo tšere-
 go ke morwa ragwe. O tšre a le morwa
 ragwe o bile o tšeano le morwa wa gwe.
Mapule monna wa gwe ke Maboi, bjale mo-
 gold wa Maboi ke Thekwai. Mosadi wa
Thekwai ke Maphefo. Maphefo a tswa-
 la Matebe. Mapule a tswala Khasa.
 Bjale Khasa a tšeyana le morwa Mate-
be. Ke mokhwa o we khaitšedi ya gwe
 a go nyaka go e polaya.

H150 Batswadi ba mosogana le bona ba
 ile ba leka ka maata gore mosadi a boêlê
 monneng wa gwe. Mosogana o khotile khotā
 o monê, a tha nyaka gore mosadi a mo
 togêlê. Bjale batswadi ba mosogana ge
 ba sola mosadi gore re nama ka e thii
 bjale ka goiale mo we a re nyake gore
 wena o te o re wešantšhe. Morwa wa
 bona ge a o kwa gore batswadi ba bo-
 labola ka mokhwa o we. Ke moka a
 thōma go tiya batswadi ba gwe. Ka
 baka la go fenyiwa, ba ntšha mathō
 ba mo lebella.

H151 Masete o be a tha tšwa go thala
 ke mosadi. Bjale a ra batswadi gore ba
 ntšhe dikhomo tše ba yo monyala mosadi
 yo we wa gwe. Ba mmotšā gore ke
 nnete o nyaka go tšeya yo mmago. Ge ba
 bolabola ka mokhwa o we ke moka ba
 lêla ke lepara. Ba lokologa ka khane
 gore a nyule mosadi yo we. Ge e le
 êpana ke la yêna mosadi yammogō
 le monna wa gwe. Ke ge ba nyala
 pere e we ya magadi a mabedi.

887

K34/82 1940

H152 Ba bitsä mothadiwa a ʒa a ga-
pa dikhomo tša gwe. Mosadi yo we o
ba fapantsē, ke moka kwano ga e gōna
gare ga batho ba we ba ga Masete.
Taba a ba ʒha botsāna ga mmōgō le
mabjala a ba ʒha nwešana. Khasa o
ile a ba mosadi yo mogolo wa lapa la mo-
te wa monna wa gwe. Ka baka la gore
o tšere ke khope. Ngwana yo la o ile a
tšeya ke mothadiwa. Ke moka taba
ya bona ya fēla e ʒa mo we.

H153 Mothe a o lebake le hudu la ōna. Moga-
ma khomo o wa goma, mogama motho a go-
me. Diēma tšē pedi tšē tša ka gōdimu
di bolabola ma bapi le monna le mosadi.
Ke gore monna a o kwa mosadi a ka
the ke a mo ʒogēla, o ʒa no fēla
a mo gama. Mothe o ka tšeya le baka
o ʒha the-ʒe ka lehudung, ke lebaka la
mo gona le tala. Le baka la mohoro ke
moka mothe o thōma modivō wa ōna wa
go theʒa.

H154 Ka baka la diēma tše dingodilwego ka mo gōdimu, monna a tšhaka le mosadi ba mo gumiša, monna yo we a ka tše ke a gomēla mosadi yo we. Go bjale ka ge a ile a mo twara a na le mosadi wa gwe. Le ge a ka tše ke a mo lifiša, bona ke moka e neetše bjale ka kota e ka neelago mollō. E ta swa go fithēla e fella. Ge o ile wa mo lifiša gona aowa a go bolwabolwe ke gore le yēna ke mosadi wa gwe.

H155 Bjale ka Teka le Thentso. Teka o be a tšere mosadi yo we leina la gwe e lego Matala. Bjale monna a dula le mosadi a bōna a tša imi ka pela. Monna a ba a thagallwa ka baka la go lebella mosadi a re kotse mothomong o ta ima. A bōna gore ke mollō wa marega tše goka badiš'i dikhomo tša ba tša tena tšhemong. Ke ge monna a šilēlwa dipoba tša goya makhoweng, ke moka a tšoga.

887

K34/82

1942

4156 Thentso a šala a imiša Matale.
 Mosadi ge a țare motho yo ke monna o
 ra yo we a re go go robala naē ke moka
 a ima. Bjale Thentso o ile go robala le
 mosadi a ima, ka baka le we a bōna
 ga boțe gwe monna yo la wa gwe a țe
 monna. Monna ke yo a moimisitšego.
 Monna wa gwe ge a boya țhekhōweng,
 a hwetšana mosadi wa gwe a na lengwa-
 na. Monna o ile a lifiša țhetthotolo.

4157 O ile a mo lifiša^k a dikhomo tšē
 dinē. Batho ba e be ba aģišane, khoro
 ba dula khoro ka e thii. Le tša go
 ja e be ba e ja felo go thii gammōgō
 le magata. Bjale ka baka le we banna
 ba we ba bedi e be ba țha lebelane
 ga boțe. Ka tšatši le lengwe mong wa
 mosadi a țala ke pelo, a gopolē țhelē-
 pē ka gae. Ge motho a nyaka go dira
 taba o no fēla a seba yo mongwe. O
 ile a țha ile ka gae, ke moka mo se-
 biwa a seba yo la, a re tšhaba. O ile
 mo a re o wa boya ke moka Thentso
 a țhanola dirēthē.

1943

887

K34/82

H158 Go ya ka meruta a še go tšwana.
Ba bagolo ba bōna gore taba e e boima
ka gobane yo mongwe o ṭa ba a go batšā
yo mongwe. Re swanetšie go fapana, ka
nṭe le mo we ka moragō re ṭa ṭheka di-
šele. Batswadi ba Thentso bā tiya ngwa-
ko wa bona ba toga ba ya ba dula-
go wa bona mmoto. Ba bo Teka ba
šala maruping. A go ile go ya ka mebo-
to, bana ba khaka bā bišāna ka melu-
di. Meludi ya batho ke go roma yo mo-
ngwe motho gore a yo mmitšetsā mogwē-
ra wa gwe. Ke moka a mmotšie le mo
we ba ṭa go gaṭhana gōna.

H159 Thentso a tšhabišā Matale. Ka
moragō ga mo monna a tšwile le batswadi
ba gwe moteng, monna a ṭhe ṭha bōna
ṭhe-baka ṭha go bōnana le mosadi. Bja-
le ka goiale mo we monna a leka ka maṭa
gore a bōnané le mosadi. O ile a ba a
roma motho yo mongwē a ya a mmitšā.
Ba ile ba gaṭhana, mo we yēna mong a
go laeletšā morumiwa. Ke moka ba kwa-

887

1944

K34/82

na dipolabolo tša bona.

H160 Tšatši le we mosadi a togago ka lona a dirêla monna makhwa. Mo we monna a go ba a kwata a tiya mosadi. O be a nyaha tela ya go thala monna wa gwe ka yona. Ka moragô ga mo a mo teile ke moka mosadi a tšhaba ke moka o napile a tšhabela mo tšhabêla ruri. Ba ile ba lwa le-baka la maetšo. Dilo tša gwe ka moka ga tšona o be a dilokile pele ga lebaka. Nnete ge a diyo tšwa ka moteng go lla gwa fêla. Ke gore o hwetšane marakabele.

H161 Monna a lebella gore o ta bôna motho yo we a tšhabetsêgo ga gwe gore o ta mo tša. Monna ka moragô ga mo mosadi a tšhabile a ka a mo šala moragô. O ile a šala a kata a robala a le nnoši. Ka morwana ga bosele a lebella tela ya gore o ta bôna mosadi a e ta le yo mongwê. Letšatši le ile la dikêla, a ba a kata a robala.

H162 Motšhabiši a roma motho wa go ya ga batswadi ba mosadi go ba botšā gore ngwana wa bona o ka mono. Ka goriale mo we ba nyaka ga tšeba gore dikhomo tšā mokhonyana wa pele dikae. Bjale morumiwa a ya a ba botšā mantšū a we. Ba ile ba tšhaye ba bolabola ba bōna mong mokhonyana a fitha, ke moka ba napa ba homola. Mokhonyana o ile a ba le matšotšolo. Le ga go le bjale ba ile ba butšišā gore ke nyaka mosadi waka. Bjale makholo wa gwe a re e šu re mmōné mo. Ke moka a laēla a tšoga.

H163 Batswadi ba mosadi ba šala ba bolabola le yo la. Ba mmutšišā gore molato wa mosadi keng mo a tšoga bogadi bja gwe. Morumiwa a re ke kwile gore o lwele le monna wa gwe, monna a mmotšā gore a mo tšogele a boēlé monneng wa gwe. Bjale ka goriale mo we ba ile ba fo bōna a fitha a bolēla go-re o vakilwe. Batswadi ba re mantšū a we a kwale, ngwana yo we o na le batswadi ka goriale mo we o be a swanetsē

887

K34/82

1946

go tšhabêla mono garena. Re a šitwa go kwa mantšu a we. A ba boetsê mosadi monneng wa gwe.

H164 Thentso a re tau ya twara e tswere. Thebaka tša ya tša botša motšhabiši gore ba itšê boetsang mosadi ga monna wa gwe. Bjale motšhabiši a re go tšhebaka tšhepela o botšê ba ga makholo mantata ke dutšî a gane ke motho. Ka goriale mo we nna ke a swere. Thebaka tša boêla tša ba botša mantšu a motšhabiši. Batswadi ba mosadi ba re tšhepela o mmotšê a rulêlê, a tšhoka go rulêla o tša naiwa. Ka goriale mo we ro tšibiša mong wa mosadi. Tha goma tšhaya tša mmotšê.

H165 Batswadi ba mosadi ba roma motho wa go tšibiša mokhonyana mo we mosadi wa gwe a lego gona. Morumiwa a ya a botša mokhonyana. Bjale mokhonyana a re tšhepela o botšê ba ga makholo gore nonyana ya tšwa ka diateng ke moka e tšwile. Ba phêphêle mokhonyana yo we wa bona. Nna ke tša tša

fêla ka go gapa dikhomo tša ka. Morumi-
wa a goma a ya a ba botša mantšū a
we a moṭhadiwa.

H166 Batswadi ba mosadi ba phōpela mo-
khonyana yo moswa. Mmata ṭheromo o ṭhi-
nya ṭha ga gwe. Ba roma motho gore ṭhe-
pela o botše mokhonyana yo we moswa a
ṭe a nyale. Ke moka a ya a mmotša. Mo-
khonyana yo we wa bobedi o ile a nyala
ka lesome la dikhomo le dikhomo tše nta-
be le lesome la dipudi le pudi. Monna
ke ṭhe khate komeng o wa ṭena.

H167 Moṭhadiwa a ṭa a gapa lesome la
dikhomo le dikhomo tše tharo dinago le
dipudi tše mabala a-ukokotwana. Ka
moragō ga mo mokhonyana yo moswa a nye-
tše, ba ra moṭhadiwa gore a e khopolēle.
Ke ge mokhonyana yo we wa pele a e
ṭa a gapa dikhomo tše tša ka gōdimu
ke moka molato wa bona^w a fêla o e
ṭa mo we. Mogama khomo o wa go-
ma, mogama motho a gome. Lehudi
a le le bale ke moṭhe.

H168 Pakeno basadi ba nyaka banna bjale ka dikolobê le dimpja. Mosadi a ka thala monna wa gwe ka nte le go fovana le yo mongwe, ke moka a tšama a e papatsā. Kha le modiro o wa go tšama ba the papatsā o be o the gōna. Ke nnete ge ba-golo-golo ge e be bare khogo ya tshadi a e leke go leka mamokokonopē. Bjale matsā-tši a bo lehono a go bjale, ka gobane khogo ya go leka ke ya tshadi. Batho ga ba kwisišiši ge go thwe go leka ya tshadi. Go leka ya tshadi ka baka le, go tana le go roga monna. Ke ōna mabaka a we re hwetsanago gore basadi ba e papatsā pele ga banna.

H169 Boepapatsō ke bja bo poya bogadi. Mosadi o thala monna wa gwe a ya a dula lapeng la mmagwe. Batswadi ba ba ntšha dikhomo ba fa mothadiwa. Bjale a dula mo we lapeng la mmagwe a the ke^a bōna ke motho. Ke moka mosadi o thōma go the papatsā. Papatsō e we ya gwe, a ka the no the pa-

1949

887

K34/82

patšā a le nnoši, aowa ba leloko le bona
ba ʒa mothušā go botšā monna yo mongwe
le yo mongwe go loka ga mosadi.

H170 Monna yo la a go ba a mo tšere ba
ʒa mo nyefola ka mokhwa o ba ka khona-
go. Mosadi le yēna o ʒa bona a khotšile
a ʒhe tšwere ga boṭe. Bjale ka baka
la go mo boṭefatšā, ke moka masoga-
na goba banna ba thōma go motšoka-
tsokēla. Motho mo a loša mothepe o
tšeya lebaka. Bjale mosadi ke letšatšī
goba matšatšī a mabedi. Letšatšī la ma-
thōmō, o ta gopola gore o wa mo valu-
hiša. Letšatšī la la po bedi ke gōna
a ʒa bōnago gore o mmotšā nnete.

H171 Mosadi goba kharebe a ba dume-
le ka nte le gore mološi a romêlê mo-
tho yo mongwe go mmolabolella. Le ge
a go rata offo gana. O nyaka gore
o romêlê motho yo mongwe e be yēna
yo we a tilogo mmotšā gore ke rumile
ke moketê o re o wa go nyaka. ha

mathômô o ta thôma a mo gana. Ge
a boya la bobedi ke gona a ta go mo
dumêla.

H172 Poya bogadi e šekela banna ka
baka la gore a monyale. Dikhomo tše
we a monyalago ka tšona diê dithibe
tše la monna yo la a go ba a mo tše-
re pele a digapilego. Batswadi ba mo-
sadi ba kwana le ngwana yo a nyetšego,
wa go tše nyadiwe ba mo lebella ka le-
ithô la mpogoši. Mosadi a tšélwe, ka pela
o ta bôna a bile a na le monna. Ge mo-
sadi a tša loka o ta no ya a dibôna kha-
ne ke ge a file batswadi dikhomo. Tha
go šita mogwera wa go le wena tše ta
go šita.

H173 Ka moagô ga mo a okwane le mo-
nna yo we a mo-nyakago, ke moka ba
ba tšoga ka ba bedi. Mosadi a bjale ka
kharebe, yêna mo la monna a mokwa^{na-}
go naê ke moka o rôbala naê. Ke mo
we ba rego mosadi ge monna a motšha-
biša, o no mo tšhabiša e le mahwa
a dikwile. Bjale batswadi ba mosadi

887

K34/82

1951

ba ʒa no o kwa matho a ʒilo bo ʒibiša
gore nyakellang mona.

H17H ʒe batswadi ba kwana le gore mokho-
nyana yo we moswa yo we a nyale, ba ʒa
roma ʒha bona ʒhe-baka ʒha go mo ʒi-
biša gore a nyale. Ba mmala dikhomo
tša monna yo a go ba a mo tšere. Modi
a bale go bala mafi. ʒe ba ʒha fo-
raforan^vtšhetšä, mokhonyana yo moswa
ba mmotšä gore mokhonyana wa pele,
a nyala ka ʒhelo, o no khona go twe-
nya ngwana wa rena. Botše o ʒa bo bō-
na tšatši le a faketsše leoto ka ʒhe šu-
ʒheng ʒha marokolo.

H175 Ka moragō ga mo a faketsše ma-
oto ka ʒhešutheng ʒha marokolo, ke gō-
na ba mmotšago nnete ya gore moradi
o be a nyetše ka dikhomo tša go goma
ga gore. Bjale monna ke gōna mo we
a ʒa thōmago go makala. Bjale maha-
lo ya gwe e ka ʒhe ke ya mo thuša
ʒhelo ka gobane o šetše a loketše ma-
oto ka ʒhešutheng o šita go ntšha.
Ka mokhwa o we o swanetše go fo

1952

887

K34/82

ntšha dikhomo tše we ba ga makholo
wa gwe ba mmotšago gore a ntšhe.

4176 Poya bogadi, bjale ka mo go tšhaluši-
tšwe gore mosadi o bitšwa gore ke poya bo-
gadi ge a filo dula lapeng la mmagwe. Bja-
le motswadi yo mongwe le yo mongwe ge
a na le ngwana wa mosetsana, o tšeba
ga boše gore o tš hwetšana dikhomo ka
yêna. Bjale ge a ka ba poya bogadi a
no fetoga moretseneme, batswadi a ba
rate. ke ge ba ile ba khona go ntšha
dikhomo tša mothadiwa, ba nyaka kudu
gore a gomê a tšeiwe, dikhomo di boê ka
šakeng.

4177 Ge a ka fo dula mo we lapeng la
mmagwe a tšha tšeiwa, batswadi ba tš
mmotša gore a tšeiwe. Tšhemo mo o lema
o lemêla gore e tš e be le mabêlê. Ka
goriale mo we ke gore batswadi ba ile ba
bolaya ke go mo lêla. Ma lebo a go lêla
ke gore mosadi a tšeiwe, batswadi ba
hwetšane dikhomo. Ge a ka fo dula
lapeng la mmagwe, a tšha nyake go tšeiwa

887

1953

K34/82

o bitšwa gore ke theota. Theota ke gore the tšela. Goba bare ke moretsenene. Moretsenene ke gore thelo tha go the butšwe. Mothomong ba mmitša gore ke mokekenene. Mokekenene ke motšo yo we a tha o kwego.

H178 Moradi ke moka ke poya bogadi. Ke gore ka goiale mo we o fetugile theoka tha letšwai lapeng la mmagwe. Ge a ka fo nyakana fêla e monna yo a fodu. Iago naê ka nte le gore a mo nyale. Monna yo we o ta fiwa medirô ya go ba šomêla. Ka goiale mo we o lefa go dula le moredi wa bona. Ka gobane basadi ba bangwe bare nyaka nka thwa ke a pere lesaka go tšeiwa ga bedi a ke go nyake.

H179 Poya bogadi a di gôna mo nageing ya gešu. Basadi ba ba tšego ke bo poya bogadi, ka moswana ya ba dipere tša magadi a mabedi. Lebaka le we ba yago ba šitwa go ba bo poya bogadi ke baka la botšhada bja bona. Tšhada ke gore thota ya methela e mmedi.

887

K34/82

1954

Ke gore o re mo la a re, nyaka ke apere
lesaka go tšewa go bedi a ke go nyake.
Ka moswana ba bōna monna a tšoga
ka ngwako wa gwe.

H180 Ka pono e we ya go bōna monna a e
tšwa ka ntong ya moredi wa bona, ba ta
dira gore monna ya we a nyale. Ke baka
le we basadi ba go ba bo poya bogadi ba
the nago gona. Ba ba bo poya bogadi
ke moka ka moswana ba ba dipere tšā
magadi a mabedi. Batswadi le bona ba
rata kudu gore ya the be bo poya bogadi
fêla, ba be bo pere tšā magadi a mabe-
di.

H181A ke nyake go tšeiwa ke nyaka go
dula lapeng la mma. Motho^{yo} a bolabolago
ka mokhwa o we ke kharebe, a e nyake go
tšeiwa e fo nyaka go dula lapeng la mma-
gwe. Mothepa o we ka morago ba no
bōna a na le mpa. Bana bona a bēlē-
ga bana ba go no ba hwetsana le fo-
keng e theng ka ngwakong. Mosadi wa
mohuta o we o bitšwa gore ke ma-
ngenene. Ke gore mosadi wa go the

887

K34/82

1955

rate ke banna.

↳182 Mangenene mosadi wa go the rate ke banna. Mosadi yo banna ba mo rata bjale yêna ka nôzi a nyake go tšeiwa. Banna ba wa dikharegere ba mo loša, ba nyaka go mo tšeya ka dikhomo bjale a ba gana ka moka ga bona. Maano a go phara thaba ke go rarêla. Ke gore monna yo mongwe o ta^{re} pelo ya mosadi ke go robala naê. Ge o ile wa robala naê ke moka pelo ya gwe e ta ba gôdimu ga go. Ke moka a bolabolê naê mabapi le malaô, a mo dumêlê a be e a robale naê. Ka moragô ga mowe a mmotšê gore o nyaka go napa a mo tšeya ka dikhomo. Ke moka a moganêlê. Le ge a na le bana a go khathalege o bitšwa gore ke Mangenene ka baka la gore a na monna yo a mo lebanego.

↳183 Batswadi ba tennê ke Mangenene. Ba ta leka ka maata gore moredi wa bona a tšeiwe, ke moka a gana. Ba ba ba ntšha mathô ba mo lebella. Bjale

887

1956

K34/82

ba šala ba dišitš'e gore o ta fo ba
kota. Ke gore ba dišitš'e mo a ka tše ke
a ima. Dikhopolo tša bona tša re mo a ka
ima monna yo we a mo imišaga o ta na-
pa a mo tšeya.

H184 Mōya wa mangenene a o nyake go
ba ka fatše ga phušo ya monna. Mōya
wa gwe o nyaka go ba bjale ka phaga le
kātse. Phaga ke gore kātse ya go dula
le fokeng. Kātse ke ya go dula gae. Bja-
le monna wa kātse ke mang. Monna wa
yōna a o tšebe ke motho. Batho ba ta
fo makala fēla ge ba bona e na le ba-
na. Mosadi wa mangenene o bjale ka kātse
monna wa gwe a tšebe ke motho, fēla ba-
na bona o ta tšwēla pele le go bēlēga.

H185 Ge mosadi wa mangenene a ka ba
le mpa, batswadi ba gwe ba mmutsiša.
Le gona dikhopolo tša bona dia thaba
gore re ta hwetšana dikhomo. Tela ya
go hwetšana dikhomo ke nnete ya mothepa.
Ge a ka gana le nnete ya gwe dikhomo
ba ka tše ke ba di hwetšana. Bjale mo

1957

887

K34/82

we putšišong ya mpa ya ngwana wa bona,
ge a ka gana ke moka ditaba a di gōna.
Ba ka leka go mo tiya bjang le bjang ke
moka a tšwela pele le go gana ke moka ba
ba ba khaogana nāēbā. Ke moka a tšwē
la pele le go bēlēga bana a dutši lapeng la
mmaqwe.

H186 Bana ba mosadi wa mangenene ba ta
bitšwa ka tšefane the fe, le le lopo le fe.
Bjale mosadi yo we wa mangenene o ta kwa
a re, ke belegile ngwanake le motabo,
ngwana wa go tšoka the rēto, ke to mo
rēta ka tša ga mang, ke to mo rēta
ka tša ga makholo wa gwe. Bana ba
mosadi yo we ke moka le lopo la bona ke
la ga makholo wa gwe. The rēto le tšō-
na go bjale.

H187 Bjale ka baredi ba Manoko o wa
gile mote wa gwe o mogolo, ka baka
la baredi ba bona gwe. Manoko o be
a tšena bana ba bathankana, o be
a na le bana ba basetsana ka ba
bedi. Monna wa gwe o ile a hwa e
tšhale ngwetsi. Manoko ba bogadi bja

887

K34/82 1958

gwe ba ile ba mo foġela maruping. A šala a dutši le ba we baredi ba gwe.

H188 Moredi wa Manoko yo mogolo ba re ke Marêka. Bjale marogana a ile a wa dikheregere ba loša mothepa, a ba gana, ka baka la gore a ke nyake go tšeiwa. Bjale dikhopole tša batho ba gopelêla mmagwe, gore ke yêna a mo gantšha-go, ka baka la gore a gona motho yo a ta šala go diša dikhomo. Ke nnete o napile a gana, banna ka moka ba langwa dipelo tša bona. Moredi wa Manoko ke moka a dula lapeng la magwe.

H189 Marêka a imiša ke phaga. Phaga ke katse ya lefoka. Ka goriale mowe ke gore motho yo la a go mo imiša a tibiwi o teba ke yêna fêla. Mmagwe o ile a leka ka maata go butšiša moredi wa gwe gore mpa o imiritše ke mang. O ile a gana go ba botša motho yo we a mo imisitšego. Ke moka ba tenêga ba ntšha mathô ba mo le-

887

K34/82

1959

bella. O ile a gana go ba botša, ka baka la go tšhaba gore ba ka re a monyale.

4190 Manoko ke mosadi the ka monna, ka baka la gore mengwako o waga ka noši le baredi ba gwe. Manoko o bina noko, bjale bana ba baredi ba gwe ba re agee noko. Ke moka ba napile ke ba ga Manoko. Le mmoto o we a dulago gōna ba re ke ga Manoko. Moteng wa gwe ge a tēna o ka ba wa re gona le monna, khantē monna ke yēna mīnagō bana. Ke yēna mosadi yo we baredi ba gwe ba ilego ba the ke ba tšeiwa. Bjale ba ba bitša gore ke bo mangenene.

4191 Mosadi ge a ka rakiwa ^{bo}gadi ka baka la boloi. O swanetsē go dula ga batswadi ba gwe. Mo we ga batswadi mothomong a ka dula lebaka la ngwaga goba mengwaga e mmedi. Ka moragō ga mengwaga e we yo a mo nyahago a ka mo tšeya. Go tšeya lebaka le we ke

887

K34/82

1960

gore ba gôga diphefô/bjale ka ge theema
the-re moloi a na le rupi.

H192 Kudu mosadi wa go rakiwa ka baka
la boloi, ga tšeiwi ka baka la go tšha-
ba go gôgela nôga ka moteng. Motho fê-
la yo a nyakago go dula naê a ka fo
ya a dula naê. Le baka le lengwe mo-
sadi wa go rakiwa ka boloi, o toga le
bana ba gwe ka moka le dilo tšê di mo-
lebanego. Le dikhomo tša go mo nyala
a di gapiwi. Bjale ka ôna mokhwa o
we o ta ba a e ya go nyadiwa o ta
ba a tšhuba keng.

H193 Mosadi ge a ka tšhaba monneng wa
gwe a tšeya ke monna yo we agišanego
naê. Go agišana ga batho a šê go nwe-
šetšana mabjala fêla dowa, go dula
mmotong ka o thii ke gôna go agiša-
na. Bjale monna wa mmoto ka o thii
goba ba we ba bušwago ke ntona ya
mmoto o we. Ge yo mongwe a ke tšhadiša
yo mongwe mosadi ke moka ditela dithi-
bane. Ka baka le we ba fetogelane
manaba, ba ka tšhe ke ba lebelana ga

887

K34/82

1961

boṭe. Yo mongwe wa bona o swanetše go roba, ke go tšhaba a ē a bōnē mmo-
to o mongwe a dutšē ga ōna. A be ka faṭhe ga pušo ya ntš e ngwe.

H194 Balwi a ba lebane. Dintwa ka mo-
ka ba ka lwa ka mokhwa mang le mang e
mpa ba ka tše ke ba tšoyana. Bjale ka ge
tšeema tše re balwi ke ba ratani. Ntwa
ya tšadišano ke ntwa e kholo kudu, ke ntwa
ya marumu. Mo lwa o dutšē le ōna o gō-
na. Le ge banna ba we ba ka fapana
ntwa ya bona a e lamolwe. Ba lwa ntwa
e kholo e we go bōnagalago gore yo mongwe
ka gore ga bona a hwe. Lehufa la tša-
dišano ya mosadi a le fele, go fēla ga lo-
na ke gore yo mongwe wa bona a ē ka
faṭhe. Ke baka le we ba tša nyakego
go bōnana.

H195 Khoši e ka e-letšā ya mongwe wa
bona gore ba fapane. O ba e letšā ka
mokhwa o we e le gore mothomong go tše-
kiwa molato wa bona. Bjale a ka kō-
na go ba botšā gore tšē ke dinyane bo-

887

K34/82

1969

golo bo thale morago. Ka goiale mo we le swanetše go fapana yo mongwe a dule motong o mongwe. go swanetšewe gore go dirwe ka mokhwa o la khoši e ba botšago ka ona. Kante le mo we yo mongwe o ta bulukiwa. Lehufa la ba thadisa-ne ba fo tiya le mo a hwile.

4196 Lehufa la godimu ga mosadi a lena ngwana mmago. Ke nnete ge o ka re o na le ngwana wa mmago le agile motse ka o thii yo mongwe a rarêla ga mosadi yo mongwe ke moka ke marumu. go khona taba e we ke gore yo mongwe a e ka fatho. Kwano ke moka e fedile magareng a bona.

4197 Mo we goyago gwa diva bokamenyana, ke ge moratho a ka tenago ka ngwakhong wa mosadi wa mogolo wa gwe. Bokamone bja gona ke gore mogolo a nape a gafêlê moratho mosadi. le gona ge a ile a mo gafêla mosadi, monna yo we o swanetše go tšwa ka moteng. Yo mogolo o gata noga a e bona. Ka

baka le we ke gore taba ba t̄a botšana. Mogolo a ne bo t̄habêlô ka baka la gore ke ngwana wa gwe. Le gona le rumu la mogolo le t̄wa go ngwana wa mmago. Ge mogolo a ka t̄itwa go gafêla moratho mosadi gôna ke marumu.

4198 Bjale ka Matepe le Marwai. Mogolo wa bona e be e le Phothene. Mosadi wa Phothene e be e le Maowase. Bjale Phothene a hwa gwa šala mosadi. Mmago Phothene ke Mankhateng. Bjale Mankhateng o ile a t̄wala Photheng, ka moragô a t̄wala Matepe le khothwane la bona Marwai.

4199 Mogolo ge a t̄wile mosadi o swanetše go šegêla ke ya mongwe wa baratho ba gwe. Bjale ka moragô ga t̄hello, Matepe a re o nyaka go dula le mosadi, bjale a mo gana. Molaô o be a swanetše go dula naê ka gobane ke yêna yo we a ilego a loma t̄heetse t̄ha mogolo wa bona. Mosadi o ile a mo gana a nyaka moratho Marwai. Matepe a re yo monyana a ke a bolaya t̄hwaebela e mogolo a e naê, e

ta mmolla mageteng. Batho ba ile ba
 re ke nōga e bolaya mala. A re di a
 kwala ke nōga e bolaya mala. Fêla yo
 monyana a ke a re go kata yo mogolo a
 nêla.

H200 Matepe a bolaya Marwai ka leru-
 mu. Ka moka batho ba ile ba palakana
 ba t̄eba gore mathela wa t̄shipa o fi-
 tile le Marwai. Ba ile ba re pele ga gore
 ba palakane, ba bot̄ša moratho gore a
 t̄oge' le moradi wa gwe. Lehu le thiba
 d̄itebe, a ka a t̄oga. Mogolo a re go mora-
 tho a re apere dikobō t̄ša rena ngwa-
 na wa mma re e mothophi ro khopela
 bjala.

H201 Ba ile ba apere dikobō t̄ša bona ka
 mokhwa o ba ka khonago. Ka moragō ga
 mo ba apere ke moka ba ya mothopi. Ba
 ile ba t̄hwa ba khopela bjala mo we. Ka
 merithi ba boya gae. Moratho o be a
 tagilwe bjale mogolo a t̄ha tagwa ka baka
 la gore o be a t̄eba modirō o we a t̄ilogo o
 diva. Ge ba fithile gae, moratho a bi-
 t̄ša moradi. Mogolo o ile a kwa bothoko

887

K34/82

1965

kudu. Ke ge a tšena ka ngwakong, a tšeya lerumu a thaba moratho ka lona ke moka a e hwa.

H202 O ile a mmolaya ka baka la gore o ile a thōma a robala le Matepe. Bjale o gannê gore a mothanogetla. Le ga go le bjale le yēna o ile phušeletšwa a tha phela a latela moratho. O ile a phušeletšwa ke makhwa kowa Duivelskloof. Ke nnete mo we badimung ga basadi ga gona ngwana wa mmago. Batho ba bolayana ka tšela ya mohuta o we.

H203 Molata ge a ka thadiša mosadi wa utona. Taba e we e boima kudu, kagobane ka goriale mo we ke gae o ~~ra~~ ro-gile mong wa gwe. A swanetše go napa a tšhabile le mo nagenge. Ka nte le mo we ba ka the ke ba phidišana ga bote. Ge a ka fo dula a na taba bjale ka ge a ka the ke a tšeya lerumu a mo thaba. Mankhapana ke tšatši le a na le molato. Gona o ta lifišwa ka tefo ya ka gōdimu. Le ge a ka diva

887

K34/82

1966

manganga a ba a temiwa, o ʒa mo tiya tše nkego wa bolaya. Mafela a we e le gore ke mafela a mosadi yo la a go mo-
thadiša.

4204 Khoši a ya swanēla go thadiša mosadi wa molata. Khoši ya thadiša mosadi wa molata, molata yo we ke moka a na mong wa gwe. Ka lona le-baka le we molata yo we o swanetše go ʒoga. ʒogo ya gwe ke go khuduga a yo dula the leteng the thengwe. Bjale ka go dira ka mokhwa o we wa gore khoši a tšame a moga balata basadi ba bona ke go palakanya lešaba. Molaō a o dumele.

4205 Khoši a yo utswi mosadi wa molata. Ka goriale mo we ke gore ke khoši o ʒa khona go athola batho le go bopa batho. ʒe a ka hwe-tšwa o lifišwa ka thephiri ka mokhwa o we mong mosadi a nyakago. ʒoba tefo e we e taboga molaō wa tifišo a na taba. ʒela batho ka moka ba ka the ke ba diteba.

887

1967

K34/82

Le yêna mong wa mosadi o wa kome-
tšwa, gore molato wa fêla o fedile,
wa tše ke wa tšuma o bolala. Khoši
ya nya le tšhepa e khopetša ka molata.

4206 Ge taba e ke kwala gore le tšhepa
go nyele khoši. Bjale motho yo we a di-
rilego gore taba e tšibe. Motho yo we
o wa lifišwa ka mokhwa o we khoši e
khonago ka gona. Taba ya bo bedi a
ba a rakiwa. Bjale motho yo we ge a li-
fišwa a ba bolabole gore molato ke wa gore,
ba re o rugile khoši. Motho mo a roga
khoši ke go mo nyatša. Ka goriale mowe
o swanetše gore go lefa ke moka a ra-
kiwe le mo we nage. Ke mowe bare-
go, go nyatša khoši ke go toga, khoši a
e nyatšwi e dutši mabung a bo yôna.

4207 Ntona le yôna a ya swanêla go
tšadiša molata ke molaô. Ge khoši le
ntona ba tšadiša ba-lata, ka metha ba
ta fo dula ba ba nyatša. Ka gobane
molaô wa tšwa ka mošate balata re a

887

K34/82

1968

latela. Ke gore ba o wa mo gêla ke moka
ba o sala moragô.

H208 Khoši a ya swanêla go utswa basadi
ba balaudi. Molaô a o dumele. Ka baka
la gore mosadi ge o dutši naê thekhong o
mmotša ditaba tše dikholo. Bjale ka baka
le we mosadi yo we a ka tēba tša ka me-
seô. Ge a ka bōtšē, o wa a thodišwa
a ba a lifišwa ke ba lekhoṭa. E seng
lekhoṭa ka moka aowa beng ba khoro fēla.
Molaudi a ke a namêla le fago ba ba-
golo ba le gōna.

Temana ya 3: Poya bogadi ga a na
le bana a še pere.

H209 Poya bogadi e ka dula la papagwe,
kanṭe le gore e nyadiwe la bobedi. Ge ana
le bana, o fo dula le bana ba gwe.
Ge monna a ka fitha a kwana le
yēna, bjale ka morago a re o nyakke
go mo tšeya. Ka lebaka le lengwe batswe-
di ba mo ganêla, ba re a re nyakke

887

K34/82

1969

ngwana wa rena e ba pere. Re nya-
ka fêla mo a dutai ga na mo.

H210 Poya bogadi le yêna ka noši a ka
gana go ba pere ya magadi a mabedi.
Khano ya mosadi gantši e tšwa batswa-
ding. Bjale ka baka la khano ya mosadi, ke
gore batswadi ke banta malomêla ko-bong.
Ka baka la gore ge motabo yo la wagwê,
ge a botša batswadi gore ke nyaka go
monyala la bobedi. Batswadi ba mmotša
gore kwana le mosadi. Ke moka ge a yo
bolabola le yêna. O mmotša gore mo tša
nyake go dula le nna ntogêlê. Ge monna
yo we a tša tugile ke moka batswadi
ba šala ba mo kometša gore a tše ke
a dumêla.

H211 Ba ka mo dumella fêla gore a mo
šegêlê. Go šegêla mosadi ke go fo dula
naê, kante le gore a bikiwe la bobedi.
Ka go dula le mosadi yo we, mosadi o
ta ba a phatha mogopo a tswelêlê
monna. Monna ge a mmôna o re ke mo-
gatsaka. Mosadi le yêna o re monna

887

K34/82

1970

waka. Bana le bona ge ba e ra monna
 bare papa. Le ga go le bjale monna yo
 we a dula ka maragô a mabedi.

H212 Monna o soma medivô ka moka
 ya lapa bjale ka mosadi wa gwe. Maše-
 mong o swanetsê go ya le mosadi go
 mo limiša ga mmôgô le go thagola.
 Dikaparo le tšona o wa mo rekela.
 Ngwako le ôna o wa mo agêla ga
 mmôgô le dilwana tšê dingwê tša
 ngwako. Mosadi le yêna o wa mo a-
 peela. Bana le bona o ba šogêla ma-
 kheswa. He baka le we bana ba mmi-
 tšaga gore ke papagô bona.

H213 Dikhomo tša go nyala barediê.
 Monna yo we wa mosegêla a laole
 thêlo gôdimu ga dikhomo tšê we. Di-
 khomo ka moka ga tšona ke tša mo-
 radi le barwa ba gwe. The we e le-
 go tša gwe ke the we a the jago.
 Bjale ka ge khomo e ka bolaiwa a
 tša dula ka mo we lapeng, gona o

887

K34/82

1971

ta ja.

H214 Mošegela ke phoka letsatsi la t̄ha-
ba e ya o loga. Ke gore ka lebaka le
le ngwe a ka fo mo raka. Bjale ge
a mo raka monna a na maata a go
ganēla bjale ka ge moradi a t̄ha mo-
nyala. Monna yo we o fo t̄oga a le fē-
la. Ke gore a gona t̄he we a swane-
tšego go t̄he t̄eya. O fo t̄oga bjale
ka ge a ile a t̄a a le fēla. Dilo ka
moka dišala le moradi ka baka la go-
re o be a mo apeela. Ke gore dilo
t̄še ka moka o di rekile ka go mo
apeela.

H215 Ya gola e raga le kheswa. Thelo
t̄ha go lēla ke lekhesa lekheswa ke
polo. Bjale ngwana o wa le diwa ka
go fepiwa ke batswadi. Bjale mo a
gotšē o ba le mokororo. Mokororo o we
wa gwe ke go raka monna yo la a go
ba a dutšī le mmago bona. Monna yo
we a ka t̄he ke a ba le maata ka
gobane mmagō bona a monyala. Ke
mo we re hwetšanago t̄heema t̄he,

887

1972

K34/82

Ke tšhagoletšhe leokana la re go gola la nthaba.

H216 Monna ga nahile ke poya bogadi, o wa likiša gore a ka hwetšana dilo tša gwe. Fêla polabolo e we ya gwe e ka the ke ya mo thusa thelo, ka gobane banna ka moka ba ta êma le mosadi. Ka baka la gore ba ta mmotša gore ge o be o mo fa, o be o mo fa ka baka la gore le yêna o be a go apeela. Ke yôna taba le lephoko la gore monna a the ke a hwetšana thelo. Lepheko le lengwe ke gore mosadi a mo nyala ke naka tša go diya e thweša. Ke gore a vetiwa ke motho wa gore a the a dule le mosadi, o tile ka nozi ka go kwa the the motšhubago.

H217 Dikhomo tša morediê wa pele difiwa makholo wa bana. Difiwa bo makholo wa bana, ge baile ba ntšha dikhomo tša go fa poya mothadiwa wa poya bogadi, ge poya bogadi a ile a fo rakiwa ke monna wa gwe,

887

K34/82

1973

batswadi ba the ke ba ntšha dikhomo tša poya bogadi ba fa mothadiwa. Makholo le yêna a ka the ke a fiwa dikhomo. Dikhoma tše di ka fiwago makholo ke tšar mo di ya go nyala mosadi yo we a tago tšeya ke morwa poya bogadi. Bana ba tša tše ya basadi ka tšona.

H218 Poya bogadi go a na bêtêga bana ba basetsana, dikhomo ka moka tša go ba nyala diladwa ke mmagô bona. More-di yo mongwe le yo mongwe wa gwe, o swanetše go ba le lapa la gwe. Ke gore ka dikhomo tša go mo nyala ba swanetše go tšeya mosadi ka tšona. Dikhomo tša go nyala moredi yo mogolo di tšeya ke bag ba ga makholo wa gwe. A ba di tšee fêla ba nyala mosadi, mosadi yo we go tše ba tšilo ba yêna moja lefa. le ngwana wa gwe o tša ba moja lefa.

H219 Bana ba go bêtêga ke mošegela. Ke gore monna o belegiša, bana. Mošegela ke wa monna o dutšile le mosadi yo a tša monyalago. Wa mosadi o bitšiwane gore

887

K34/82

1974

ke mošegelwa. Batswadi ba mošegelwa le
ge ba ile ba fa mothadiwa dikhomo tša
gwe, monna yo we wa mošegela a hwetša-
ne tšelo.

H220 Ge mošegela a ka šegela mošegelwa
a tše na lapa. Le ge a ka belegiša
mosadi bana bjang le bjang a fiwi tšelo.
Ge mošegela a ka hwa a le mo we ma-
trogong a mosadi gōna ba khona go mo-
loka ka khomo. Khomo e we e ta ba
e tšwa yo mangwe wa baredi ba mošege-
lwa. Ge a na le lapa a filo togela mo-
sadi wa gwe a ile a dišiši le mošegelwa
mo-thang ba bona gore moqwera mogolo o
ragela go thadla. Ba xwala ba ya ba
la tša lapeng la mmagwe. Ke gore ga
mosadi wa gwe. Go thiwa gore ga mma-
gwe ka baka la gore o be a sa tšwe
a robala le mosadi.

H221 Ba leloka la gabo ba ka tšeke ba
fa mošegelwa molato wa gore o bolai-
le motho wa rena. Ke mpja e hwi-
le lephekong a e na molato. Le dilo
tše we a go ba a e fa mošegelwa

a dišadiwi moragō. Ge a ile a tšeya the-
lo the thengwe tha moradi yola wa gwe,
a ya a fa mošegelwa. Moradi o wa the
nyaka ba mo fa thana.

H222 Mothopo wa bana ba poya bogadi. Ge
poya bogadi batswadi ba gwe ba ile ba
utšha dikhomo ba fa mothadiwa, bana
ba bitšwa ka mothopo wa makholo wa
bona. Mothopo o la wa papago bona o hwi-
le ka baka la gwe dikhomo tša gwe
o gapile. Ka baka le we la khapo ya di-
khomo ke gore ke moka mothopo o kwile.
Le ge moradi a ka dula le mošisa
a šmelegiša bana, bana ba we ba
ta fo bitšwa ka mothopo wa makholo
wa bona.

H223 Tha go the plumule mothopo ke dikho-
mo. Poya bogadi ge e ka ya ya dula
lapeng la papagwe ana le bana, mothadi-
wa a the ke a gapa dikhomo, bana ba
we ba bitšwa ka mothopo wa papago
bona. Papago bona re ra mothadiwa.
Le ge monna yo mongwe a ka ya a
dula le moradi yo we, a ba a dira

887

K34/82

1976

bana ba bangwe nae. Bana ba we le bona
ba ta bitsiwa ka mothopo wa bo mothadi-
wa. Bana ba ka bitsiwa ka mothopo wa mo-
nna wa go dula le mmago bona ge a ile a
nyala mmago bona.

4224 Batho ba tika le bolwetši. Monna yo
la wa mošegela ge a bona ngwana a ba-
bja, a ka tše ke a fo ntšha mathō a
mo lebella. O swanetše go mo e lafiša.
Monna ge a ka tše ke a mo a lafiša,
a ka tše ke a kwana le mmago ngwana.
Mosadi ge a re manna o wa nthata
o bona ge a nyaka ngwana wa gwe.
Ge tša nyake ngwana le mmagwe a
mo nyake.

4225 Mo-lwetši o wa lafišwa ka ditseka.
Dingaka a di a lafe molwetši fēla, o
wa lafišwa ka ditseka. Bjale ka govia-
le mo we monna yo we a dulago le
mmago bana ba we ba poya bogadi,
ke yēna yo we a swanetšego go a
lafiša bana. Ge monna a ka rakiwa
a fiwi thelo o fo toga a phuthile
diata. A ka a reta ke motho wa

887

1977

K34/82

gore a lafiše bana. Le gona o be a ba
a lafiša ka go bōna mmagwe ka mokhwa
o a go ba a mo swere ka ōna.

H226 Matwetši a medimu. Medimu ya
bo monna yola a go ba a dutši le poya
bogadi, e ka theke ya khōna go tena
ka lapeng la poya bogadi. Go tena ga
badimu ke bakeng la dikhomo, gōna ba-
dimu ba ka khona go tena. Kanthe
le dikhomo a gona modimu o, o ka
tenago. Go no ba bjale ka monna ge
a ka ya a imiša mo-gatša monna yo
mongwe. Le^{ge} moimiši a ka lifišwa
ka dikhomo, badimu ba bo molifišwa
ba ka theke ba tena ka lapeng la
bo moimišwa, ka baka la gore dikho-
mo di ile ka baka la go lefa.

H227 Mosadi we moopa wa poya
bogadi. Monna yo we a dulaga naē,
a bōna gore a go bote go fo dula
le mosadi a tha trwäre thelo. Ke
moka a dira gore a mo a lafiše. Ka
moragō ga ka lafišo e we, ke moka

887

1978

K34/82

a swara bana. Bana ba we ke ba mosadi e theng monna, ka baka la gore ditafa tša ngaka di tša ga ngwana wa mathomō. Bana ba ka moragō bona a ba ne taba.

H228 Moja tša mošegela o wa o kella, o tša ja le tša motho. Ke gore monna ge a dutšile le mošegela, a swanela go motwenya. Ge a tša ka a motwenya, gona o tša ja dilo ka moka. Ka goriale mowe o tša ba a letše maata a la a gwe.

H229 Badimu ba mothadiwa. Mosadi ge a ile a tšala monna wa gwe, a tšoga le bana. Bjale batswadi ba mosadi ba fa mothadiwa dikhomo tša gwe. Ba ba ba nyala le bana. Badimu ba bo mothadiwa a ba tša na tšela ya go tšena, ka baka la gore dilo tša gwe ka moka ba mo file. Memōya ya badimu e tena baneng ka baka la pelaêlo ya motho. Pelaêlo ya gwe ke ya go belaêla the we ba the sūgo ba mo fe. Ka baka la pelaêlo ya motho yowe.

887

K34/82

1979

gona e ka khōna go tena.

#230 Poya bogadi ge ile ya toga le bana, batswadi ba theke ba fa mothadiwa dikhomo. Ka baka la gore mothadiwa a hwetsana dikhomo, bana ba we e thale ba mothadiwa. Le mothopo ba swanetše go bitsa ka wa papago bona. Ka baka la gore dikhomo a di gapa moya wa badimu o ka tena baneng. Bjale ka ge bana e thale ba gwe, khadi ya bo mothadiwa e ka ya ya phasa ke moka molwetši a fala.

#231 Poya bogadi o šiya bana le papago bona. Ba ga makholo wa gwe a ba fe thelo. Bjale ge ngwana yo mongwe ge a ka babja, ditaola tša twara medimu ya bo makholo wa bana. Ba no ya ba mmitša a ta a phasa. A ka theke a le thetsa ba toga¹⁰ ba gwe ba e hwa. Bana ba we ba ka theke ba dula go ya ba bona makholo wa bona. Mothadiwa o swanetše go ntšha tha the we the bela elwago

887

K34/82

1980*

ke moka tše bolaiwe, makholo a phase bana. Mafello a ditaba tša Tema ya 22.

H232 Lenaneyo la ditemana tša Tema ya 22.

H075 Temana ya 1(a) Poya bogadi a ka tšeiwa gape 1901.

H094 Temana ya 2(b) Pere ya magadi a mabedi 1911.

H124 Temana ya 2: Moradi wa go tšhala o fêla a tšhaba le monna 1926.

H208 Temana ya 3: Poya bogadi ga a na le bana a še pere.

Morena a nthušē ka e ngwe e la pulu ke feditšē.

Ke nna wa gago yo a thompheggo
H. M. Mohlabe.

End.S. 887